

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NILS WAHL
της 10ης Ιουλίου 2014¹

Υπόθεση C-171/13

Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv)

κατά

M. S. Demirci

D. Cetin

A. I. Önder

R. Keskin

M. Tüle

A. Taskin

[αίτηση του Centrale Raad van Beroep (Κάτω Χώρες)

για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Σύνδεση ΕΟΚ-Τουρκίας — Απόφαση 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως — Κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων — Συμπληρωματική παροχή χορηγούμενη δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας — Κριτήριο κατοικίας — Άρθρο 6, παράγραφος 1, της απόφασης 3/80 — Δυνατότητα εξαγωγής των παροχών — Δικαιούχοι έχοντες πολλαπλή ιθαγένεια — Ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου της Συμφωνίας Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας — Ρήτρα περί μη επιφυλάξεως ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως»

1. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6 της απόφασης 3/80 του Συμβουλίου Συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας (στο εξής: απόφαση 3/80)². Η εν λόγω διάταξη απαγορεύει την εισαγωγή ρητρών κατοικίας σχετικά με την καταβολή ορισμένων ειδών παροχών σε χρέμα σε Τούρκους εργαζομένους.

2. Ειδικότερα, η παρούσα υπόθεση αφορά την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως σε πρώην εργαζομένους τουρκικής ιθαγένειας που απέκτησαν την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, διατηρώντας ταυτοχρόνως την τουρκική τους ιθαγένεια. Τίθενται τα εξής ζητήματα: η απόκτηση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής αποστερεί τους εργαζομένους αυτούς των δικαιωμάτων που, σε αντίθετη περίπτωση, θα απέρρεαν υπέρ αυτών από το άρθρο 6; Εξακολουθούν οι εν λόγω εργαζόμενοι να έχουν αξίωση σε συμπληρωματικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρέμα (παρεπόμενες παροχών αναπηρίας), οι οποίες χορηγούνται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας του κράτους μέλους υποδοχής³, μολονότι αυτοί επέστρεψαν στην Τουρκία και η εν λόγω εθνική νομοθεσία προβλέπει υποχρέωση κατοικίας; Σε περίπτωση που δοθεί αρνητική απάντηση, σε ποιο χρονικό σημείο επιτρέπεται να καταργηθούν οι συμπληρωματικές παροχές;

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1980 περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στους Τούρκους εργαζόμενους και στα μέλη των οικογενειών τους (ΕΕ 1983, C 110, σ. 60).

3 — Toeslagenwet της 6ης Νοεμβρίου 1986 (νόμος περί συμπληρωματικών παροχών· στο εξής: TW).

I – Νομικό πλαίσιο

A — Η Σύμβαση ΕΟΚ-Τουρκίας

3. Στις 12 Σεπτεμβρίου 1963 υπογράφηκε Συμφωνία Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκικής Δημοκρατίας (στο εξής: Συμφωνία Συνδέσεως)⁴. Το άρθρο 9 της Συμφωνίας αυτής θεσπίζει γενική απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών της Συμφωνίας.

4. Στις 23 Νοεμβρίου 1970 υπογράφηκε πρόσθετο πρωτόκολλο της Συμφωνίας Συνδέσεως (στο εξής: πρόσθετο πρωτόκολλο)⁵, το άρθρο 39, παράγραφος 4, του οποίου προβλέπει ότι «[οι] συντάξε[ις] γήρατος, θανάτου και αναπηρίας» δύνανται να εξάγονται στην Τουρκία. Κατά το άρθρο 39, παράγραφος 5, η διάταξη αυτή δεν θίγει τυχόν ευνοϊκότερο καθεστώς που προβλέπεται σε διμερή συμφωνία μεταξύ της Τουρκίας και ενός κράτους μέλους.

5. Το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου απαγορεύει την ευνοϊκότερη μεταχείριση, ορίζοντας ότι στους «τομείς που καλύπτονται από το παρόν πρωτόκολλο, η Τουρκία δεν δύναται ν' απολαύει περισσότερο ευνοϊκής μεταχειρίσεως από εκείνη που υφίσταται μεταξύ των Κρατών μελών [...]».

6. Στις 19 Σεπτεμβρίου 1980 το Συμβούλιο Συνδέσεως εξέδωσε την απόφαση 3/80. Η απόφαση αυτή αποσκοπεί στον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών, προκειμένου οι Τούρκοι εργαζόμενοι, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους, να δικαιούνται παροχές στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

7. Κατά το άρθρο 2 της αποφάσεως 3/80, οι διατάξεις της αποφάσεως αυτής έχουν εφαρμογή, μεταξύ άλλων, «για τους εργαζόμενους που υπάγονται ή υπήχθησαν [στη νομοθεσία] ενός ή περισσοτέρων από τα Κράτη μέλη και είναι τούρκοι υπήκοοι».

8. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 κατοχυρώνει την ίση μεταχείριση, όσον αφορά τις «υποχρεώσεις και [...] [τα δικαιώματα] που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε Κράτους μέλους».

9. Το άρθρο 4 της αποφάσεως 3/80 ορίζει το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της πράξεως. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', η απόφαση έχει εφαρμογή σε «παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για την διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητας βιοπορισμού».

10. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 ορίζει ότι:

«Εκτός αν η παρούσα απόφαση προβλέπει άλλως, οι εις χρήμα παροχές αναπηρίας, γήρατος ή επιζώντων και οι συντάξεις εργατικών ατυχημάτων ή επαγγελματικής ασθένειας που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών δεν δύνανται να υποστούν καμία μείωση, τροποποίηση, αναστολή, κατάργηση, κατάσχεση επειδή ο δικαιούχος κατοικεί στην Τουρκία ή στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο, όπου ευρίσκεται ο φορέας οφειλέτης.

[...]»

4 — Η Συμφωνία αυτή συνάφθηκε, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 64/732/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 1963 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/001, σ. 48).

5 — Το πρόσθετο πρωτόκολλο υπογράφηκε στις 23 Νοεμβρίου 1970 στις Βρυξέλλες, και συνάφθηκε, εγκρίθηκε και επικυρώθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2760/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/002, σ. 149).

B — Κανονισμός (ΕΟΚ)1408/71⁶

11. Ο κανονισμός 1408/71 συντονίζει τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι διακινούμενοι στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης εργαζόμενοι υπάγονται αδιαλείπτως σε νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης.

12. Το άρθρο 4 ορίζει το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, ο κανονισμός 1408/71 έχει εφαρμογή σε «παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για την διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητας βιοπορισμού».

13. Ειδικότερα, το άρθρο 4, παράγραφος 2α, ορίζει τις «ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα», ήτοι την κατηγορία στην οποία υπάγονται οι επίμαχες παροχές στις εκκρεμείς ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υποθέσεις.

14. Μολονότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, απαγορεύει στα κράτη μέλη τη θέσπιση υποχρέωσης κατοικίας, το άρθρο 10α, παράγραφος 1, εξαιρεί ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα από τη συγκεκριμένη απαγόρευση. Το άρθρο 10α, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Οι διατάξεις του άρθρου 10 και του τίτλου III δεν εφαρμόζονται στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα του άρθρου 4 παράγραφος 2α. Τα άτομα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός λαμβάνουν τις παροχές αυτές αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο κατοικούν, εφόσον οι παροχές αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ια. Οι παροχές αυτές βαρύνουν τον φορέα του τόπου κατοικίας από τον οποίο και καταβάλλονται.»

15. Κατόπιν τροποποιήσεως δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 647/2005⁷, ο ΤW προστέθηκε στον κατάλογο των ειδικών μη ανταποδοτικού τύπου παροχών σε χρήμα στο παράρτημα Ια του κανονισμού. Η τροποποίηση αυτή τέθηκε σε ισχύ στις 5 Μαΐου 2005.

Γ — Ολλανδικό δίκαιο

16. Ο ΤW ρυθμίζει τη χορήγηση συμπληρωματικών παροχών στις Κάτω Χώρες. Οι παροχές αυτές χορηγούνται με σκοπό την εξασφάλιση ορισμένου κατώτατου ορίου διαβίωσης για όλους. Κατά τον ΤW, το *Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen* (διοικητικό συμβούλιο του Οργανισμού διαχείρισης των ασφαλίσεων των μισθωτών· στο εξής: *Uwv*) είναι η αρχή η οποία, κατόπιν υποβολής ατομικής αιτήσεως, αποφαινεται ως προς το εάν υφίσταται αξίωση επί συμπληρωματικών παροχών αυτού του είδους.

17. Με τον *Wet beperking export uitkeringen* της 27ης Μαΐου 1999 (νόμος περί περιορισμού της δυνατότητας εξαγωγής παροχών σε χρήμα, *Stb.* 250, στο εξής: *Wet BEU*), εισήχθη νέα διάταξη στον ΤW, η οποία εξάρτησε την αξίωση σε συμπληρωματικές παροχές από την κατοικία στις Κάτω Χώρες. Επομένως, από την 1η Ιανουαρίου 2000, άπαντες οι δικαιούχοι συμπληρωματικών παροχών πρέπει να κατοικούν στις Κάτω Χώρες.

6 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, για την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, τους μη μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε.

7 — Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας και (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ L 117, σ. 1).

18. Υπό το μεταβατικό καθεστώς που θεσπίστηκε με το άρθρο XI του Wet BEU, η καταβολή παροχών δυνάμει του TW σε δικαιούχους, οι οποίοι είχαν ήδη λάβει συμπληρωματικές παροχές πριν από τη θέση σε ισχύ του νέου καθεστώτος και κατοικούσαν σε εκείνο το χρονικό σημείο εκτός του εδάφους των Κάτω Χωρών, θα μειωνόταν κατά ένα τρίτο ετησίως από την 1η Ιανουαρίου 2000. Η αυτή διαδικασία καταργήσεως των παροχών προβλεπόταν να ακολουθηθεί από το έτος 2007 όσον αφορά πολίτες της Ένωσης και του ΕΟΧ, κατόπιν της προσθήκης του TW στον κατάλογο του παραρτήματος II του κανονισμού 1408/71.

II – Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα

19. Ο M. S. Demirci και άλλοι πέντε πρώην διακινούμενοι εργαζόμενοι (στο εξής: εφεσίβλητοι) είναι Τούρκοι υπήκοοι που εργάστηκαν και κατοίκησαν στις Κάτω Χώρες επί σειρά ετών. Λόγω αναπηρίας, κατέστησαν ανίκανοι προς εργασία και, ως εκ τούτου, τους χορηγήθηκαν παροχές αναπηρίας⁸, καθώς και μη ανταποδοτικού τύπου συμπληρωματικές παροχές δυνάμει του TW. Οι επίμαχες συμπληρωματικές παροχές έχουν σκοπό να διασφαλίσουν ότι το επίπεδο των παροχών λόγω ανικανότητας προς εργασία αυξάνει το εισόδημα των δικαιούχων, ώστε να είναι όσο το δυνατόν εγγύτερα του κατώτατου μισθού. Πριν από το 2000, άπαντες οι εφεσίβλητοι επέστρεψαν στην Τουρκία, καίτοι εν τω μεταξύ είχαν αποκτήσει —επιπλέον της τουρκικής τους ιθαγένειας— ολλανδική ιθαγένεια και, ως εκ τούτου, είχαν δικαίωμα διαμονής στις Κάτω Χώρες.

20. Όταν ο Uwn περιόρισε τις συμπληρωματικές παροχές δυνάμει του Wet BEU, οι εφεσίβλητοι άσκησαν προσφυγή κατά των σχετικών αποφάσεων. Κατόπιν της εκδόσεως σειράς δικαστικών αποφάσεων, ο Uwn συνέχισε τη χορήγηση των συμπληρωματικών παροχών επί σειρά ετών, αλλά τελικά τις κατήργησε είτε από το 2004 είτε από το 2007, αναλόγως των συνθηκών.

21. Επειδή είχε αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα της διακοπής χορηγήσεως των συμπληρωματικών παροχών, το Centrale Raad van Beroep (δευτεροβάθμιο δικαστήριο κοινωνικών ασφαλίσεων) (Κάτω Χώρες) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Πρέπει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται σε νομοθετική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως το άρθρο 4a του [TW], η οποία καταργεί συμπληρωματική παροχή χορηγούμενη δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, αν οι δικαιούχοι της παροχής αυτής δεν κατοικούν πλέον στο έδαφος αυτού του κράτους, ακόμη και στην περίπτωση που οι δικαιούχοι αυτοί, διατηρώντας την τουρκική ιθαγένεια, έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής;
- 2) Αν το Δικαστήριο, κατά την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, κρίνει ότι οι θιγόμενοι δύνανται να επικαλεστούν το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, αλλά ότι η επίκληση αυτή είναι δυνατή μόνο εντός των ορίων που θέτει το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου: πρέπει το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη συνέχιση της καταβολής της συμπληρωματικής παροχής σε Τούρκους υπηκόους, όπως οι εφεσίβλητοι, από το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι πολίτες της Ένωσης δεν έχουν πλέον αξίωση επ' αυτής κατά το δίκαιο της Ένωσης, ακόμη και στην περίπτωση που οι πολίτες της Ένωσης έλαβαν την εν λόγω παροχή για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα δυνάμει του εθνικού δικαίου;»

8 — Αυτές χορηγήθηκαν δυνάμει του Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (νόμος περί παροχών αναπηρίας).

22. Γραπτές παρατηρήσεις στην υπό κρίση υπόθεση υπέβαλαν ο Uvn, ο M. S. Demirci, ο R. Keskin, η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 14ης Μαΐου 2014, ανέπτυξαν προφορικές παρατηρήσεις οι εν λόγω μετέχοντες στη διαδικασία, καθώς και ο D. Cetin.

III – Ανάλυση

A — Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

23. Το πλέγμα των ζητημάτων που ανακύπτουν στην υπόθεση της κύριας δίκης (στο εξής: παρούσα υπόθεση) παρουσιάζει ιδιαίτερες ομοιότητες με την πολύπλοκη υπόθεση επί της οποίας έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Akdas κ.λπ.⁹. Επί της ουσίας, τόσο η υπόθεση Akdas όσο και η παρούσα υπόθεση έχουν ως αντικείμενο τη δυνατότητα εξαγωγής από τις Κάτω Χώρες μη ανταποδοτικού τύπου παροχών σε χρήμα (ήτοι, ειδικές συμπληρωματικές παροχές), χορηγούμενων δυνάμει του ΤW, σε περίπτωση που οι εν λόγω παροχές δεν δύνανται πλέον να εξαχθούν σε άλλα κράτη μέλη από πολίτες της Ένωσης.

24. Εντούτοις, υπάρχει μια ουσιώδης διαφορά μεταξύ των δύο υποθέσεων. Στην υπόθεση Akdas, οι θιγόμενοι Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι είχαν τουρκική ιθαγένεια. Στην παρούσα υπόθεση, οι εφεσίβλητοι έχουν αποκτήσει, επιπλέον της τουρκικής ιθαγένειας, την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής. Όπως καταδεικνύει η παρούσα υπόθεση, από την κατοχή πολλαπλής ιθαγένειας προκύπτουν πρωτοφανείς δυσχέρειες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 6 της αποφάσεως 3/80.

25. Πριν προβώ στην ενδελεχέστερη εξέταση των δυσχερειών αυτών, είναι σκόπιμο να υπενθυμίσω ότι ο κανονισμός 1408/71 έχει θεσπίσει ένα ειδικό καθεστώς για «ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές» από το 1992. Καίτοι οι παροχές αυτού του είδους εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, τα κράτη μέλη δύνανται, σε συμφωνία με το άρθρο του 10α [νυν άρθρο 70 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004]¹⁰, να χορηγούν τις παροχές αυτές αποκλειστικά σε κατοίκους τους. Τούτο ισχύει υπό την προϋπόθεση της καταχωρήσεως των σχετικών παροχών στον κατάλογο του παραρτήματος IIα του κανονισμού 1408/71 (νυν παράρτημα X του κανονισμού 883/2004). Ο ΤW έχει καταχωρηθεί στον κατάλογο του εν λόγω παραρτήματος.

26. Σε αυτό το πλαίσιο, το Δικαστήριο αποφάνθηκε στην υπόθεση Akdas ότι, μολονότι οι πολίτες της Ένωσης που διακινούνται από το ένα κράτος μέλος στο άλλο δεν έχουν δικαίωμα εξαγωγής των συμπληρωματικών παροχών που χορηγούνται δυνάμει του ΤW, ο περιορισμός αυτός δεν έχει εφαρμογή σε Τούρκους εργαζομένους. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι η δυνατότητα των Τούρκων υπηκόων να εξαγουν τις επίμαχες συμπληρωματικές εισφορές δεν αντιβαίνει στο άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, το οποίο αποκλείει την ευνοϊκότερη μεταχείριση Τούρκων υπηκόων σε σχέση με τους πολίτες της Ένωσης¹¹.

27. Υπό το πρίσμα της αποφάσεως στην υπόθεση Akdas, ανακύπτει τώρα το ζήτημα του καθορισμού των συνεπειών της πολιτογραφήσεως των εφεσίβλητων για την επίλυση της παρούσας υποθέσεως. Όπως προκύπτει από τις αντικρουόμενες απόψεις τις οποίες εξέθεσαν οι μετέχοντες στη διαδικασία που υπέβαλαν παρατηρήσεις, η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι κάθε άλλο παρά προφανής. Πάντως, όπως θα αποπειραθώ να αποδείξω στη συνέχεια, φρονώ ότι η κατάσταση των εφεσίβλητων είναι εγγενώς διαφορετική από αυτή των Τούρκων εργαζομένων στην υπόθεση Akdas. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι, ως Ολλανδοί υπήκοοι, είναι πολίτες κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

9 — C-485/07, EU:C:2011:346 (στο εξής: υπόθεση Akdas).

10 — Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (EE L 166, σ. 1).

11 — Απόφαση Akdas κ.λπ. (C-485/07, EU:C:2011:346, σκέψη 88 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

B — Οι συνέπειες που απορρέουν από την κατοχή της ιθαγένειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης

28. Για διακινούμενους εργαζομένους, όπως οι Τούρκοι υπήκοοι, που εργάζονται σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κτήση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής αναμφισβήτητα αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την ολοκλήρωση της εντάξεώς τους¹². Για τους ακόλουθους λόγους, φρονώ ότι η απόφαση 3/80 παύει να έχει εφαρμογή μετά την κτήση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής εκ μέρους ενός Τούρκου εργαζομένου. Ο εν λόγω εργαζόμενος είναι αυτοδικαίως πολίτης της Ένωσης. Συνεπώς, δεν δύναται πλέον να επιλέξει μεταξύ των εφαρμοστέων διατάξεων, αναλόγως του τι φαίνεται να τον συμφέρει κάθε φορά περισσότερο.

29. Φρονώ ότι από τη στιγμή που Τούρκοι υπήκοοι, οι οποίοι εισήλθαν σε κράτος μέλος δυνάμει του καθεστώτος συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, πολιτογραφούνται στο κράτος μέλος υποδοχής, τα δικαιώματά τους κοινωνικής ασφάλισης δεν απορρέουν πλέον από την απόφαση 3/80. Ως (άνευ ετέρου) πολίτες της Ένωσης, αντλούν τα δικαιώματά τους από τη νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους και, στις περιπτώσεις που τούτο έχει εφαρμογή, από το δίκαιο της Ένωσης. Σε αντίθετη περίπτωση, δύο ειδών διατάξεις για τις παροχές αναπηρίας θα είχαν ταυτοχρόνως εφαρμογή.

30. Παραδείγματος χάριν, η απόφαση 1/80¹³ —μια πράξη που εκδόθηκε με σκοπό την προώθηση και την ανάπτυξη των εμπορικών και των οικονομικών σχέσεων μεταξύ της Τουρκικής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁴— αποσκοπεί στη βελτίωση, στον κοινωνικό τομέα, του καθεστώτος στο οποίο υπάγονται οι εργαζόμενοι και τα μέλη της οικογένειάς τους δυνάμει του καθεστώτος συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας¹⁵. Συναφώς, οι Τούρκοι υπήκοοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας Συνδέσεως και αποκτούν τα δικαιώματα που απονέμει η απόφαση 1/80 *μόνον εφόσον έχουν την ιδιότητα των εργαζομένων* ή των μελών της οικογένειας εργαζομένου¹⁶. Κατά το δίκαιο της Ένωσης, είναι διαφορετική η έννομη θέση των υπηκόων ενός κράτους μέλους εργαζομένων (ή προσώπων που ανήκουν σε οποιαδήποτε άλλη σχετική κατηγορία) που έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας. Αυτοί αντλούν δικαιώματα από το δίκαιο της Ένωσης δυνάμει της ιθαγένειας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και *μόνον*¹⁷.

31. Τούτο διευκρινίστηκε με την απόφαση Kahveci¹⁸, την οποία, μεταξύ άλλων, επικαλούνται οι εφεσίβλητοι. Στην υπόθεση Kahveci το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί επί της ορθής ερμηνείας του άρθρου 7¹⁹ της αποφάσεως 1/80. Αμφισβητούμενο εν προκειμένω ήταν το εάν *τα μέλη της οικογένειας* Τούρκων εργαζομένων που —όπως οι εφεσίβλητοι— είχαν διπλή ιθαγένεια, ολλανδική και τουρκική, εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα να επικαλούνται τη διάταξη αυτή, μετά την κτήση εκ μέρους των εν λόγω εργαζομένων της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής.

12 — Βλ. τις προτάσεις της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην υπόθεση Kahveci (C-7/10 και C-9/10, EU:C:2011:673, σημεία 61 έως 63), σχετικά με την έννοια της εντάξεως στα κράτη μέλη υποδοχής και τις δυσχέρειες που ανακύπτουν στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

13 — Απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, σχετικά με την προώθηση της συνδέσεως, που θεσπίσθηκε από το Συμβούλιο Συνδέσεως.

14 — Ο σκοπός αυτός εκτίθεται στην πρώτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως αυτής.

15 — Συναφώς, βλ. την τρίτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως αυτής.

16 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:244, σημείο 49).

17 — Βλ., αναλογικώς, Micheletti κ.λπ. (C-369/90, EU:C:1992:295). Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ισπανικές αρχές όφειλαν να επιφυλάξουν σε πρόσωπο διπλής ιθαγένειας, αργεντινής και ιταλικής, μεταχείριση πολίτη της Ένωσης. Κατά τη γνώμη μου, είναι δυνατόν να συναχθεί από την απόφαση αυτή ότι, στις σχέσεις τους με τους υπηκόους τους που έχουν πολλαπλή ιθαγένεια (όπως στην παρούσα υπόθεση), οι αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους πρέπει να θεωρούν ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν την ιθαγένεια αυτού του κράτους.

18 — Απόφαση Kahveci (C-7/10 και C-9/10, EU:C:2012:180).

19 — Το άρθρο 7 διέπει τα δικαιώματα των μελών της οικογένειας Τούρκων εργαζομένων που διαμένουν νομίμως στο κράτος μέλος υποδοχής. Προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα μέλη μιας τέτοιας οικογένειας δικαιούνται να αποδεχθούν οποιαδήποτε προσφορά εργασίας, εφόσον διαμένουν νομίμως σε αυτό το κράτος μέλος επί τρία τουλάχιστον έτη, καθώς και ότι έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε οποιαδήποτε έμμηνη δραστηριότητα της επιλογής τους, υπό την προϋπόθεση ότι διαμένουν νομίμως στο κράτος μέλος υποδοχής επί πέντε τουλάχιστον έτη.

32. Συμφωνώ απολύτως με την ανάλυση της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στη συγκεκριμένη υπόθεση. Όσον αφορά τους θιγόμενους εργαζόμενους, οι αρχές ενός κράτους μέλους δύνανται, στις σχέσεις τους με εργαζόμενο που έχει διπλή ιθαγένεια, να θεωρούν πως έχει μόνο την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους²⁰. Ωστόσο, δεν δύνανται να μη λαμβάνουν υπόψη την τουρκική ιθαγένεια του προσώπου αυτού, στις σχέσεις τους με μέλη της οικογένειας που δεν είναι πολίτες της Ένωσης. Τούτο προκύπτει εκ του ότι, *από τη σκοπιά της σχέσεως των αρχών με το μέλος της οικογένειας* που θίγεται, ο εργαζόμενος πολλαπλής ιθαγένειας εξακολουθεί να είναι Τούρκος υπήκοος νομίμως ενταγμένος στην ολλανδική αγορά εργασίας. Μολονότι ο εργαζόμενος αντλεί τα δικαιώματά του δυνάμει της ιθαγένειας του οικείου κράτους, εντούτοις εξακολουθεί να είναι «Τούρκος εργαζόμενος» κατά την έννοια του άρθρου 7 της αποφάσεως 1/80. Επομένως: εφόσον οι εργαζόμενοι αυτοί εισήλθαν νομίμως στο εν λόγω κράτος μέλος, τα μέλη της οικογένειάς τους δύνανται να αντλήσουν δικαιώματα από το άρθρο 7, *ακόμη και αν η πηγή των δικαιωμάτων αυτών, δηλαδή ο εργαζόμενος, δεν έχει πλέον αυτή τη δυνατότητα*, επειδή, στις σχέσεις τους με το πρόσωπο αυτό, οι αρχές του εν λόγω κράτους μέλους οφείλουν να μη λαμβάνουν υπόψη τη μία εκ των δύο ιθαγενειών που έχει²¹.

33. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να τονιστεί ότι η επιφύλαξη ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως σε ορισμένη κατηγορία πολιτών της Ένωσης (ήτοι, σε όσους έχουν τόσο την τουρκική ιθαγένεια όσο και την ιθαγένεια κράτους μέλους) λόγω της κατοχής ιθαγένειας *τρίτης* χώρας εν τοις πράγμασι θα συνεπαγόταν τη διάκριση μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών πολιτών της Ένωσης. Επομένως, η κατοχύρωση του δικαιώματος εξαγωγής παροχών (εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης) υπέρ ορισμένων πολιτών της Ένωσης, αλλά όχι και για άλλους, θα ήταν σαφώς αντίθετη προς τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

34. Με άλλα λόγια, από τη στιγμή που Τούρκοι εργαζόμενοι, όπως οι εφεσίβλητοι, αποκτήσουν την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, απλώς παύουν να είναι «Τούρκοι εργαζόμενοι» κατά την έννοια της αποφάσεως 3/80 (ή, γενικότερα, κατά την έννοια των περί συνδέσεως διατάξεων). Εκτοτε, δεν αντλούν πλέον τα σχετικά με παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως δικαιώματά τους από τις περί συνδέσεως διατάξεις, αλλά αντ' αυτού από το εθνικό δίκαιο και, στις περιπτώσεις που τούτο έχει εφαρμογή, από το δίκαιο της Ένωσης.

35. Επομένως, φρονώ ότι η απόφαση 3/80 δεν έχει εφαρμογή υπό τις περιστάσεις της ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υποθέσεως, όπου οι θιγόμενοι εργαζόμενοι έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, διατηρώντας ταυτοχρόνως την τουρκική ιθαγένεια.

36. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο και οι μετέχοντες στη διαδικασία που υπέβαλαν παρατηρήσεις κυρίως προτίμησαν να προσεγγίσουν τα εγχειρόμενα στην παρούσα υπόθεση ερμηνευτικά ζητήματα από διαφορετική οπτική γωνία, ήτοι υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της αποφάσεως 3/80 (και της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση Akdas). Χάριν πληρότητας, θα αποδείξω τώρα —καίτοι ενδεχομένως σε βάρος της σαφήνειας— ότι, ακόμη και υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της αποφάσεως 3/80 σε συνδυασμό με το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, η παρούσα υπόθεση διαφοροποιείται από την υπόθεση Akdas.

20 — Πράγματι, όπως είναι γνωστό, τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα θεσπίσεως των προϋποθέσεων κτήσεως και απώλειας της ιθαγένειάς τους. Το αυτό ισχύει όσον αφορά την άσκηση εκ μέρους των κρατών μελών των εξουσιών τους στον τομέα της ιθαγένειας γενικότερα. Ωστόσο, τούτο ισχύει υπό την επιφύλαξη της ασκήσεως των εν λόγω εξουσιών σε συμφωνία όχι μόνο με το δίκαιο της Ένωσης, αλλά επίσης και με το διεθνές δίκαιο.

21 — Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην υπόθεση Kahveci (EU:C:2011:673, σημείο 74). Το σκεπτικό αυτό φαίνεται να ενστερνίζεται —τουλάχιστον σιωπηρώς— το Δικαστήριο (βλ. την απόφαση στην υπόθεση αυτή, σκέψη 35). Κατά το Δικαστήριο, ο πρωταρχικός σκοπός της αποφάσεως 1/80 —ήτοι, η βελτίωση, στον κοινωνικό τομέα, του καθεστώτος στο οποίο υπάγονται οι Τούρκοι εργαζόμενοι στο κράτος μέλος υποδοχής— «θα υπονομευόταν αν η απόκτηση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής υποχρέωνε έναν εργαζόμενο που έχει διατηρήσει την τουρκική ιθαγένεια να παραιτηθεί από το ευεργέτημα των ευνοϊκών προϋποθέσεων της οικογενειακής επανενώσεως στο εν λόγω κράτος μέλος υποδοχής».

Γ — Σκεπτικό υπό το πρίσμα της υποθέσεως *Akdas*

1. Η απόφαση *Akdas* και το άρθρο 6 της αποφάσεως 3/80

37. Στην υπόθεση *Akdas* το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 έχει άμεσο αποτέλεσμα, όσον αφορά πρόσωπα που εμπίπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως²². Το άρθρο 2 της αποφάσεως 3/80 ισχύει, μεταξύ άλλων, για εργαζομένους που υπήχθησαν στη νομοθεσία κράτους μέλους και είναι Τούρκοι υπήκοοι. Εάν υποθεθεί ότι η απόφαση 3/80 εξακολουθεί να έχει εφαρμογή, οι εφεσίβλητοι (όπως οι θιγόμενοι στην υπόθεση *Akdas*) πληρούν το κριτήριο αυτό: είναι Τούρκοι υπήκοοι υπαχθέντες στη νομοθεσία κράτους μέλους, ήτοι στην ολλανδική νομοθεσία. Συνεπώς, οι εν λόγω Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι θα έπρεπε —κατ' αρχήν— να έχουν το δικαίωμα να επικαλούνται το άρθρο 6 της αποφάσεως 3/80, προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συνέχιση της καταβολής στην Τουρκία της επίμαχης στο πλαίσιο της κύριας δίκης συμπληρωματικής παροχής.

38. Κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Akdas*, έχει επίσης διευκρινιστεί ότι οι συμπληρωματικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, όπως η εν προκειμένω επίμαχη, εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80²³. Ειδικότερα, όσον αφορά τη δυνατότητα εξαγωγής των επίμαχων παροχών, το Δικαστήριο έκανε δεκτό ότι οι Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι που έχουν επιστρέψει στην Τουρκία εξακολουθούν να δικαιούνται τη χορήγηση, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως η συγκεκριμένη συμπληρωματική παροχή (καίτοι οι πολίτες της Ένωσης δεν έχουν αντίστοιχο δικαίωμα)²⁴. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό βάσει του ακόλουθου σκεπτικού.

39. Κατ' αρχάς, το άρθρο 39, παράγραφος 4, του πρόσθετου πρωτοκόλλου ρητώς προβλέπει τη δυνατότητα εξαγωγής ορισμένων παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, στις οποίες περιλαμβάνονται οι συντάξεις γήρατος και οι συντάξεις αναπηρίας που χορηγούνται σε Τούρκους εργαζομένους δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών. Δεύτερον, όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο 2 της αποφάσεως 3/80 ισχύει για Τούρκους εργαζομένους που «υπήχθησαν» στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, άνευ περαιτέρω διευκρινίσεων. Οι Τούρκοι εργαζόμενοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως 3/80 αποκλειστικά δυνάμει της υπαγωγής τους στη νομοθεσία ενός τουλάχιστον κράτους μέλους²⁵.

40. Τρίτον —και ίσως το κυριότερο—, η εφαρμογή στο πλαίσιο της αποφάσεως 3/80 του επί του παρόντος ισχύοντος δυνάμει του κανονισμού 1408/71 συστήματος σχετικά με τις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές θα ισοδυναμούσε με τροποποίηση της αποφάσεως αυτής. Ωστόσο, τούτο υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Συμβουλίου Συνδέσεως.

41. Πάντως, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως αποφασιστικής σημασίας είναι η κατάσταση των Τούρκων υπηκόων αφότου έπαυσαν να εργάζονται στο κράτος μέλος υποδοχής. Βασιζόμενο στη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση *Bozkurt*²⁶, το Δικαστήριο τόνισε ότι ένας Τούρκος υπήκοος που ήταν ενταγμένος στην αγορά εργασίας κράτους μέλους —κατά την έννοια του

22 — EU:C:2011:346 (σκέψη 74).

23 — Απόφαση *Akdas* κ.λπ. (EU:C:2011:346, σκέψεις 89 έως 91).

24 — Ομοίως, βλ., ειδικότερα, σκέψεις 74 και 89 έως 96.

25 — Η κατάσταση αυτή διαφοροποιείται μερικώς για τα μέλη της οικογένειας των εν λόγω εργαζομένων. Πράγματι, κατά το άρθρο 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 3/80, η απόφαση αυτή έχει εφαρμογή στα «μέλη των οικογενειών των εργαζομένων αυτών, που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη».

26 — Απόφαση *Bozkurt* (C-434/93, EU:C:1995:168).

άρθρου 6²⁷ της αποφάσεως 1/80— δεν δικαιούται άνευ ετέρου να διαμένει στο έδαφος του κράτους αυτού κατόπιν εργατικού ατύχηματος. Τούτο ισχύει, ειδικότερα, όταν το ατύχημα έχει ως συνέπεια τη μόνιμη ανικανότητά του προς εργασία και, ως εκ τούτου, τον μόνιμο αποκλεισμό του από την αγορά εργασίας²⁸.

42. Καθώς ήταν πλέον αδύνατον να θεωρηθεί ότι τα θιγόμενα πρόσωπα στην υπόθεση Akdas ανήκαν στην αγορά εργασίας υπό οποιαδήποτε έννοια, δεν είχαν —κατά την απόφαση 1/80— δικαίωμα διαμονής στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής²⁹. Επομένως, για τις ανάγκες εφαρμογής του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, η κατάσταση των προσώπων αυτών δεν δύναται να συγκριθεί λυσιτελώς με την κατάσταση των πολιτών της Ένωσης. Τούτο προκύπτει, κατ' ουσίαν, από το ότι οι πολίτες της Ένωσης έχουν το δικαίωμα —λόγω της κατοχής της ιθαγένειας ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης— να διακινούνται και να διαμένουν (υπό την επιφύλαξη ορισμένων διατάξεων) στο έδαφος άλλων κρατών μελών. Επομένως, οι πολίτες της Ένωσης διατηρούν επίσης το δικαίωμά τους διαμονής στο κράτος μέλος που χορήγησε τις επίμαχες παροχές. Με άλλα λόγια, δύναται να επιλέξουν να εγκαταλείψουν το έδαφος του κράτους αυτού, με συνέπεια την απώλεια του ευεργετήματος της παροχής αυτής. Διατηρούν όμως επίσης το δικαίωμα επιστροφής στο οικείο κράτος μέλος.

2. Η απόφαση Akdas και το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου

43. Όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο στην απόφαση Akdas, το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου λειτουργεί ως «μηχανισμός έσχατης καταφυγής» προς διασφάλιση του ότι η ερμηνεία των διατάξεων του καθεστώτος συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας δεν επιφυλάσσει, κατά τρόπο απαράδεκτο, στους πολίτες της Ένωσης λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση απ' ό,τι σε Τούρκους υπηκόους. Ωστόσο, το άρθρο 59 δεν αποτελεί γενική ρήτρα απαγορεύσεως των διακρίσεων την οποία δύναται να επικαλούνται οι πολίτες της Ένωσης οσάκις χορηγούνται δικαιώματα σε Τούρκους υπηκόους, δυνάμει του καθεστώτος συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, των οποίων δεν απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης³⁰.

44. Το ζήτημα αυτό έχει διευκρινιστεί σαφώς με την απόφαση Derin³¹. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου δεν αντίκειται στην ερμηνεία του άρθρου 7 της αποφάσεως 1/80 υπό την έννοια ότι μέλος της οικογένειας Τούρκου εργαζομένου, το οποίο ζει ανεξάρτητα από τον εργαζόμενο αυτόν, μετά την ενηλικίωσή του διατηρεί το δικαίωμά του διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής. Τούτο ισχύει, καίτοι οι πολίτες της Ένωσης δεν απολαύουν αντίστοιχου δικαιώματος κατά τις σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

27 — Το άρθρο 6 διέπει τις συνθήκες της πραγματικής απασχολήσεως στο κράτος μέλος υποδοχής, οι οποίες έχουν σκοπό να συμβάλουν στη βαθμιαία ενσωμάτωση του περί ου πρόκειται Τούρκου εργαζομένου στο κράτος μέλος υποδοχής. Κατά τη διάταξη αυτή, κατόπιν νόμιμης απασχολήσεως ενός έτους, ο Τούρκος εργαζόμενος που είναι ενταγμένος στη νόμιμη αγορά εργασίας κράτους μέλους δικαιούται στο κράτος μέλος αυτό ανανεώσεως της ισχύουσας άδειας εργασίας του στον ίδιο εργοδότη, αν εξακολουθεί να κατέχει θέση εργασίας. Κατόπιν τριετούς νόμιμης απασχολήσεως σε ορισμένο κράτος μέλος, ο εργαζόμενος αυτός δικαιούται να αποδεχθεί —υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται ορισμένες άλλες προϋποθέσεις— άλλη προσφορά εργασίας. Τέλος, κατόπιν τετραετούς νόμιμης απασχολήσεως, το περί ου πρόκειται πρόσωπο έχει ελεύθερη πρόσβαση στο εν λόγω κράτος μέλος σε οποιαδήποτε έμμισθη δραστηριότητα της επιλογής του.

28 — Απόφαση Bozkurt (EU:C:1995:168, σκέψη 42).

29 — EU:C:2011:346 (σκέψη 94). Ως εκ τούτου, τα θιγόμενα πρόσωπα δεν είχαν εγκαταλείψει το κράτος μέλος υποδοχής της επιλογής τους χωρίς να συντρέχουν θεμιτοί λόγοι. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η εγκατάλειψη χωρίς να συντρέχουν θεμιτοί λόγοι δύναται να οδηγήσει στην απώλεια των δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν δυνάμει του καθεστώτος συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας. Βλ., συναφώς, απόφαση Er (C-453/07, EU:C:2008:524, σκέψη 30). Βλ., επίσης, απόφαση Genc (C-14/09, EU:C:2010:57, σκέψη 42).

30 — Πράγματι, όπως δύο συγγραφείς τονίζουν, «οι δύο κατηγορίες υπάγονται σε διαφορετικά νομικά καθεστώτα, τα οποία ερείδονται επί διαφορετικής νομικής βάσεως και ρυθμίζονται από διαφορετικά νομοθετικά όργανα». Βλ. Eisele, K., και van der Mei, A., «Portability of Social Benefits and Reverse Discrimination of EU Citizens vis-à-vis Turkish Nationals: Comment on Akdas», 37(2012) *European Law Review*, σ. 204 έως 212, ιδίως σ. 211.

31 — Απόφαση Derin (C-325/05, EU:C:2007:442).

45. Πράγματι, η ερμηνεία αυτή βασίστηκε στο ότι το νομικό καθεστώς των Τούρκων υπηκόων (δυνάμει του άρθρου 7 της αποφάσεως 1/80) δεν είναι συγκρίσιμο με το καθεστώς των πολιτών της Ένωσης [δυνάμει του συστήματος που προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1612/68³²]. Τα απορρέοντα από τις περί συνδέσεως διατάξεις δικαιώματα υπολείπονται αυτών που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης υπέρ των πολιτών της Ένωσης, από διάφορες απόψεις³³. Συνεπώς, το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου κρίθηκε ότι δεν εμποδίζει τη χορήγηση σε Τούρκους υπηκόους δικαιώματος το οποίο δεν υφίσταται για πολίτες της Ένωσης σε αντίστοιχο πλαίσιο. Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι σημασία έχει το *συνολικό* καθεστώς στο οποίο υπάγονται Τούρκοι υπήκοοι και πολίτες της Ένωσης. Με άλλα λόγια, το άρθρο 59 προβλέπει απλώς ότι η κατάσταση των πολιτών της Ένωσης δεν δύναται —συνολικώς— να είναι λιγότερο ευνοϊκή από την κατάσταση των Τούρκων υπηκόων σε σχέση με ορισμένη κατηγορία δικαιωμάτων³⁴.

46. Πράγματι, παρομοίως προς τα ζητήματα που τέθηκαν στην υπόθεση Derin, το προβλεπόμενο για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως νομικό καθεστώς που θεσπίστηκε με την απόφαση 3/80, και το οποίο τέθηκε υπό την κρίση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Akdas, δεν βρίσκεται πλήρως σε συμφωνία με τον κανονισμό 1408/71 (νυν κανονισμός 883/2004). Μολονότι η απόφαση κατοχυρώνει τη δυνατότητα εξαγωγής ορισμένων παροχών, ευλόγως μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει μικρότερη προστασία από αυτή που απορρέει από την κατοχή της ιθαγένειας της Ένωσης συνολικώς³⁵.

47. Αντιθέτως, από τη σκοπιά των Τούρκων υπηκόων, οσάκις οι Τούρκοι υπήκοοι λογίζονται ως ευρισκόμενοι σε καθεστώς συγκρίσιμο με το καθεστώς των πολιτών της Ένωσης, η εφαρμογή του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου ενδέχεται να οδηγήσει σε κατάσταση στερήσεως δικαιωμάτων τα οποία, σε αντίθετη περίπτωση, οι Τούρκοι υπήκοοι θα αντλούσαν από το καθεστώς συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας³⁶.

48. Διαφοροποιείται επαρκώς η έννομη κατάσταση των εφεσίβλητων από αυτή των Τούρκων εργαζομένων στην υπόθεση Akdas; Όπως έχω ήδη διευκρινίσει ανωτέρω, φρονώ ότι διαφοροποιείται. Με τον κίνδυνο να επαναληφθώ, θα εξετάσω συντόμως τις εν λόγω διαφορές υπό το πρίσμα της αποφάσεως Akdas.

3. Η απόφαση Akdas και η παρούσα υπόθεση

49. Στην υπόθεση Akdas, οι θιγόμενοι Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι είχαν περιέλθει σε αναπηρία στις Κάτω Χώρες. Κατά συνέπεια, δεν ανήκαν πλέον στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους υποδοχής κατά τρόπο ώστε να διατηρήσουν το δικαίωμά τους διαμονής. Φρονώ ότι είναι σαφές πως —όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο— η κατάσταση της συγκεκριμένης κατηγορίας Τούρκων υπηκόων δεν δύναται να συγκριθεί λυσιτελώς με την κατάσταση των πολιτών της Ένωσης, δοθέντος ότι οι τελευταίοι έχουν δικαίωμα να κυκλοφορούν και να διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών:

32 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 5/001, σ. 33).

33 — Βλ., ειδικότερα, απόφαση Derin (EU:C:2007:442, σκέψεις 62 έως 67). Βλ., επίσης, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Βοτ στην υπόθεση Ziebell (EU:C:2011:244, σημείο 52), σχετικά με το καθεστώς των πολιτών της Ένωσης που διακινούνται από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

34 — Eisele και van der Mei, όπ.π., σ. 208.

35 — Είναι αληθές ότι τόσο η απόφαση 3/80 όσο και ο κανονισμός 1408/71 έχουν σκοπό να διασφαλίσουν τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως σε περιπτώσεις διακινούμενων εργαζομένων. Πάντως, ενώ η απόφαση κάνει μνεία των περισσότερων εκ των παροχών στις οποίες έχει εφαρμογή ο κανονισμός 1408/71, δεν καλύπτει, αντιθέτως προς αυτόν, τις παροχές ανεργίας. Είναι επίσης σκόπιμο να επισημάνω ότι η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Akdas παρακίνησε την Επιτροπή να προτείνει την τροποποίηση της αποφάσεως 3/80, ώστε η νέα απόφαση να περιλαμβάνει διάταξη σχετικά με τη μη δυνατότητα εξαγωγής ειδικών μη ανταποδοτικού τύπου παροχών σε χρήμα. Βλ. πρόταση της Επιτροπής, της 30ής Μαρτίου 2012, COM(2012) 153 τελικό, σ. 8.

36 — Θα επιστρέψω στο ζήτημα αυτό στα σημεία 55 επ. κατωτέρω. Όσον αφορά τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου, βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση Soysal και Savatli (C-228/06, EU:C:2009:101), καθώς και διάταξη Επιτροπής κατά Κάτω Χωρών (C-92/07, EU:C:2007:402).

αντιθέτως προς τα ισχύοντα επί Τούρκων υπηκόων, οι πολίτες της Ένωσης απολαύουν της ελευθερίας όχι μόνο να εγκαταλείψουν ένα κράτος μέλος, αλλά και να επιστρέψουν σε αυτό. Το κυριότερο ίσως, οι πολίτες ορισμένου κράτους μέλους δύνανται επίσης να επιλέξουν εξαρχής να μην εγκαταλείψουν το κράτος αυτό.

50. Στην παρούσα υπόθεση, οι εφεσίβλητοι έχουν δικαίωμα διαμονής στις Κάτω Χώρες, ακριβώς επειδή απέκτησαν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους: δεν υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν το κράτος μέλος της άλλης ιθαγένειάς τους και δύνανται ανά πάσα στιγμή να επιστρέψουν σε αυτό, εάν το επιθυμούν. Εάν προβούν στην ενέργεια αυτή, θα λαμβάνουν επίσης τις συμπληρωματικές παροχές. Επομένως —και υπό την δεύτερη αυτή προσέγγιση— συμφωνώ, ιδίως με την Επιτροπή και την Ολλανδική Κυβέρνηση, ότι οι εφεσίβλητοι βρίσκονται σε κατάσταση ουσιωδώς διαφορετική σε σχέση με τα θιγόμενα πρόσωπα στην υπόθεση Akdas. Όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής των εφεσίβλητων, αυτοί βρίσκονται πράγματι στην ίδια κατάσταση με οποιονδήποτε άλλον πολίτη της Ένωσης. Όντως, *είναι* πολίτες της Ένωσης.

51. Το γεγονός αυτό καθαυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, στην περίπτωση των εφεσίβλητων, το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου αντίκειται στην ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80 υπό την έννοια ότι τους επιτρέπει να εξάγουν την επίμαχη συμπληρωματική παροχή εκτός των συνόρων του κράτους μέλους όπου βρίσκεται ο φορέας οφειλέτης. Ωστόσο, δοθέντος ότι οι εφεσίβλητοι επικαλούνται την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Kahveci στα υπομνήματά τους, θα εξετάσω συντόμως την απόφαση αυτή. Επί της ουσίας, οι εφεσίβλητοι συνάγουν από την απόφαση αυτή ότι η κατοχή πολλαπλής ιθαγένειας δεν δύναται αυτή καθαυτή να συνεπάγεται την απώλεια δικαιωμάτων που θα απέρρεαν, σε αντίθετη περίπτωση, από το καθεστώς συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας.

52. Δεν έχω πεισθεί ότι τα πορίσματα του Δικαστηρίου στην υπόθεση Kahveci δύνανται να τύχουν άμεσης εφαρμογής επί της παρούσας υποθέσεως ούτε ότι η απόφαση Kahveci χρησιμεύει ως σημείο αναφοράς στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως. Όπως διευκρίνισα, η υπόθεση Kahveci έχει ως αντικείμενο την ορθή ερμηνεία του άρθρου 7 της αποφάσεως 1/80 σχετικά με τα δικαιώματα των μελών της οικογένειας Τούρκων εργαζομένων. Σε αυτό το πλαίσιο, το Δικαστήριο έκρινε ότι πρωταρχικός σκοπός του άρθρου 7 είναι η ενίσχυση της εντάξεως των Τούρκων εργαζομένων και των μελών των οικογένειών τους στο κράτος μέλος υποδοχής³⁷.

53. Ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει το άρθρο 7 της αποφάσεως 1/80 είναι διττός. Αφενός, έχει σκοπό να επιτρέψει την παρουσία των *μελών της οικογένειας* κοντά στον διακινούμενο εργαζόμενο. Μέσω της οικογενειακής επανενώσεως, αποσκοπεί στην εδραίωση της θέσεως, όσον αφορά την απασχόληση και τη διαμονή, του Τούρκου εργαζομένου που *ήδη* είναι νόμιμα ενταγμένος στο κράτος μέλος υποδοχής³⁸. Αφετέρου, και κατά τη γνώμη μου κατά κύριο λόγο, η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην προώθηση της εντάξεως της οικογένειας του Τούρκου διακινούμενου εργαζομένου στο κράτος μέλος υποδοχής. Η επίτευξη του σκοπού αυτού εξασφαλίζεται με τη χορήγηση στο περί ου πρόκειται μέλος της οικογένειας του δικαιώματος να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Επομένως, σκοπός της διατάξεως είναι η βαθμιαία ενίσχυση της θέσεως του μέλους της οικογένειας στο κράτος μέλος υποδοχής, ώστε τελικά να μπορέσει να δημιουργήσει μια κατάσταση αυτοτελή σε σχέση με αυτή του διακινούμενου εργαζομένου³⁹.

37 — Βλ. EU:C:2012:180 (σκέψη 33). Βλ. επίσης, προτάσεις της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην υπόθεση Kahveci (EU:C:2011:673).

38 — Βλ., συναφώς, απόφαση Kahveci (EU:C:2012:180, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39 — Βλ., συναφώς, ομοίως, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

54. Αντιθέτως, το άρθρο 6 της αποφάσεως 3/80 δεν έχει σκοπό να προωθήσει την οικογενειακή επανένωση στο κράτος μέλος υποδοχής. Αυτό προβλέπει (μεταξύ άλλων) ότι Τούρκοι *πρώην* εργαζόμενοι που επέστρεψαν στην Τουρκία ή διακινήθηκαν προς κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο βρίσκεται ο φορέας οφειλέτης διατηρούν την αξίωσή τους επί ορισμένων ειδών παροχών (παρά την ενδεχόμενη εισαγωγή ρητρών κατοικίας από το κράτος μέλος υποδοχής), όπως οι επίμαχες στην υπόθεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Αποσκοπεί στη διευκόλυνση της επιστροφής του Τούρκου πρώην εργαζομένου, μεταξύ άλλων, στην Τουρκία, σε περίπτωση που επιλέξει τούτο.

55. Υπ' αυτή την έννοια, η απαγόρευση των ρητρών κατοικίας που θεσπίζεται στο άρθρο 6 της αποφάσεως 3/80 μπορεί να θεωρηθεί ότι επιδιώκει έναν «αποζημιωτικό» σκοπό. Η απαγόρευση αυτή διασφαλίζει ότι Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι που υπέστησαν εργατικό ατύχημα ή προσεβλήθησαν από επαγγελματικές ασθένειες αποζημιώνονται δεόντως για τις ατυχίες που τους συνέβησαν στο κράτος μέλος υποδοχής. Τούτο φαίνεται εύλογο, δεδομένου ότι το κράτος αυτό έχει επωφεληθεί από την εργασία που προσέφεραν οι εν λόγω εργαζόμενοι.

56. Εκ πρώτης όψεως, θεωρούμενη υπό το πρίσμα του εν λόγω σκοπού, η προσέγγιση που προτείνω ίσως φαίνεται παράλογη. Πράγματι, η προσέγγισή μου καταλήγει λογικά στο συμπέρασμα ότι Τούρκοι πρώην εργαζόμενοι που έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής δεν έχουν τα δικαιώματα, τα οποία σε αντίθετη περίπτωση θα είχαν δυνάμει του άρθρου 6 της αποφάσεως 3/80. Τούτο προκύπτει από την ερμηνεία της διατάξεως αυτής υπό το πρίσμα του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου.

57. Εντούτοις, με τον τρόπο αυτό προβλέπεται ένα σημαντικό ζήτημα. Επαναλαμβάνω ότι οι περί συνδέσεως διατάξεις παρέχουν στους Τούρκους εργαζομένους —γενικώς, τουλάχιστον— μικρότερη προστασία απ' ό,τι το δίκαιο της Ένωσης προσφέρει στους πολίτες της Ένωσης. Μολονότι η απώλεια του δικαιώματος εξαγωγής ορισμένων παροχών αναμφισβήτητα φαίνεται δυσμενής, η πολιτογράφηση στο κράτος μέλος υποδοχής συνεπάγεται την απονομή άλλων δικαιωμάτων, τα οποία δεν δύνανται να αποκτηθούν από εργαζομένους που έχουν αποκλειστικά τουρκική ιθαγένεια. Συναφώς, τα δικαιώματα κοινωνικής ασφαλίσεως που έχει ένας πολιτογραφημένος Τούρκος πρώην εργαζόμενος, ευρισκόμενος στην κατάσταση των εφεσίβλητων, είναι απολύτως συγκρίσιμα με τα δικαιώματα (άλλων) πολιτών της Ένωσης (και, εν προκειμένω, με τα δικαιώματα άλλων Ολλανδών πολιτών). Τούτο δεν ισχύει στην περίπτωση Τούρκων πρώην εργαζομένων που δεν έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής (όπως συνέβαινε στην υπόθεση Akdas).

58. Επιπροσθέτως, όπως επισήμαναν ορισμένοι εκ των μετεχόντων που υπέβαλαν παρατηρήσεις, η δυνατότητα εξαγωγής των συμπληρωματικών παροχών στην Τουρκία μπορεί να επανέλθει μέσω της παραιτήσεως από την ολλανδική ιθαγένεια. Η λύση αυτή φαίνεται βεβαίως προβληματική, εάν κριθεί υπό το πρίσμα του σκοπού να διασφαλιστεί η ένταξη των Τούρκων εργαζομένων στο κράτος μέλος υποδοχής. Θα μπορούσε να αποθαρρύνει τους εργαζομένους αυτούς από την κτήση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής. Εντούτοις, δεν έχω πεισθεί ότι ο κίνδυνος απώλειας μιας συμπληρωματικής παροχής, όπως η επίμαχη στην παρούσα υπόθεση, θα είχε εν τοις πράγμασι το φερόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Τούτο προκύπτει εκ του ότι, όπως προαναφέρθηκε, η κτήση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υποδοχής συνεπάγεται την απόκτηση άλλων δικαιωμάτων (περιλαμβανομένου του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας) που απορρέουν από την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

59. Συνεπώς, ακόμη και αν ακολουθηθεί η ερμηνευτική προσέγγιση που υιοθέτησε το αιτούν δικαστήριο, επί της ουσίας το αποτέλεσμα παραμένει το ίδιο. Επομένως, φρονώ ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 3/80, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, δεν έχει την έννοια ότι αντίκειται σε νομοθετική διάταξη κράτους μέλους, η οποία καταργεί συμπληρωματική παροχή χορηγηθείσα δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, σε περίπτωση που αφενός οι δικαιούχοι της παροχής αυτής δεν διαμένουν πλέον στο έδαφος του εν λόγω κράτους, και αφετέρου τα πρόσωπα αυτά απέκτησαν την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, διατηρώντας παράλληλα την τουρκική ιθαγένεια.

60. Κατόπιν των προεκτεθέντων, τίθεται το ερώτημα σχετικά με την ημερομηνία από την οποία επιτρέπεται να παύσει η καταβολή της συμπληρωματικής παροχής. Το ζήτημα αυτό εξετάζεται ακολούθως.

Δ — Ο κατάλληλος χρόνος για την παύση της καταβολής της συμπληρωματικής παροχής

61. Όπως καθίσταται σαφές με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το δεύτερο ερώτημα αφορά την ερμηνεία του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν η διάταξη αυτή αντίκειται στη συνέχιση της καταβολής της συμπληρωματικής παροχής στους εφεσίβλητους, σε περίπτωση που πολίτες της Ένωσης υπό τις αυτές συνθήκες (ήτοι, που έχουν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής τους) δεν έχουν πλέον αξίωση επί της εν λόγω παροχής, κατά το δίκαιο της Ένωσης.

62. Όπως καταδείχθηκε τόσο από τις γραπτές παρατηρήσεις όσο και από τις αγορεύσεις, επικρατεί μεγάλη σύγχυση ως προς το ορθό μέτρο συγκρίσεως εντός του συγκεκριμένου πλαισίου. Συναφώς, ένα από τα γεγονότα στα οποία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση είναι το γεγονός ότι οι πολίτες της Ένωσης —οι οποίοι κατά τον χρόνο εισαγωγής του κριτηρίου της κατοικίας διέμεναν σε άλλα κράτη μέλη— παρά ταύτα συνέχισαν να λαμβάνουν την επίμαχη παροχή κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας⁴⁰.

63. Εν πάση περιπτώσει, θα ήθελα να διευκρινίσω ότι η παρούσα υπόθεση αφορά, κατ' ουσίαν, Ολλανδούς υπηκόους που μετοίκησαν από την Ολλανδία προς τρίτη χώρα και επιθυμούν να εξαγάγουν (ή, για την ακρίβεια, έχουν εξαγάγει) τη συμπληρωματική παροχή από το συγκεκριμένο κράτος μέλος εκτός των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, είμαι βαθύτατα πεπεισμένος ότι το κατάλληλο μέτρο συγκρίσεως δεν είναι ένας πολίτης της Ένωσης (παραδείγματος χάριν, ένας Γερμανός) που επιστρέφει στη χώρα καταγωγής του έχοντας εργαστεί στις Κάτω Χώρες. Αντ' αυτού, οι εφεσίβλητοι πρέπει να συγκριθούν με οποιονδήποτε άλλον Ολλανδό πολίτη επιθυμεί να εξαγάγει τη συμπληρωματική παροχή σε τρίτη χώρα (είτε στην Τουρκία είτε σε οποιαδήποτε άλλη χώρα).

64. Υπ' αυτές τις συνθήκες, φρονώ ότι το ζήτημα του καθορισμού του κατάλληλου χρονικού σημείου κατά το οποίο η παύση καταβολής της παροχής καθίσταται αμιγώς ζήτημα του εθνικού δικαίου και ο τρόπος επιλύσεώς του δεν σχετίζονται με την ερμηνεία του άρθρου 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου⁴¹. Με άλλα λόγια, δοθέντος ότι η παρούσα υπόθεση αφορά Ολλανδούς υπηκόους που εξαγουν τη συμπληρωματική παροχή σε τρίτη χώρα, φαίνεται πως δεν υπάρχει κανένα συνδετικό στοιχείο με το δίκαιο της Ένωσης. Οι εφεσίβλητοι δεν έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴².

65. Συνεπώς, φρονώ ότι, υπό τις περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως, το άρθρο 59 του πρόσθετου πρωτοκόλλου δεν αποτελεί την κατάλληλη βάση για τον καθορισμό του χρονικού σημείου παύσεως της καταβολής της επίμαχης συμπληρωματικής παροχής. Τούτο αποτελεί ζήτημα εθνικού δικαίου, επί του οποίου εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί.

40 — Όπως προαναφέρθηκε, η δυνατότητα εξαγωγής της συμπληρωματικής παροχής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει περιοριστεί από την 5η Μαΐου 2005, ήτοι την ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 647/2005. Κατόπιν της ημερομηνίας αυτής, εθνικές μεταβατικές διατάξεις (που προβλέπουν περίοδο σταδιακής καταργήσεως) εφαρμόστηκαν σε σχέση με άλλα κράτη μέλη της Ένωσης.

41 — Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η καταβολή της συμπληρωματικής παροχής σε δικαιούχους που είχαν ήδη λάβει την παροχή αυτή πριν από τη θέση σε ισχύ του νέου καθεστώτος και διέμεναν τότε εκτός του εδάφους των Κάτω Χωρών προβλεπόταν να καταργηθεί σταδιακά από την 1η Ιανουαρίου 2000.

42 — Εάν συνέτρεχε η περίπτωση αυτή, το δικαίωμα εξαγωγής θα μπορούσε να απορρέει από το δίκαιο της ΕΕ μόνο μέχρι την 5η Μαΐου 2005. Από την ημερομηνία αυτή και στο εξής έχουν εφαρμοστεί διαφορετικές διμερείς συμφωνίες.

IV – Πρόταση

66. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Centrale Raad van Beroep ως εξής:

- 1) Η απόφαση 3/80 της 19ης Σεπτεμβρίου 1980 περί της εφαρμογής των καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στους Τούρκους εργαζόμενους και στα μέλη των οικογενειών τους δεν έχει εφαρμογή υπό τις περιστάσεις της κύριας δίκης, στην οποία τα θιγόμενα πρόσωπα έχουν αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, διατηρώντας ταυτοχρόνως την τουρκική ιθαγένεια.
- 2) Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο καθορισμός του χρονικού σημείου παύσεως καταβολής της συμπληρωματικής παροχής αποτελεί ζήτημα εθνικού δικαίου, επί του οποίου, ως εκ τούτου, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί.